

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/52/2017
Identifikačné číslo spisu:	8314214185
Dátum vydania rozhodnutia:	07.06.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:8314214185.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne: E., so sídlom G., IČO: XX XXX XXX, zastúpená JUDr. Ľubomírom Hudákom, advokátom so sídlom Mierová 87, 066 01 Humenné, proti žalovanej: M., bytom XXX XX O. XX, o zaplatenie 10.106,50 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 7 Cb 25/2017 (predtým pod sp. zn. 11 Ro 273/2014), o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove zo 16. júna 2015, sp. zn. 19 Co 187/2015, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Prešove zo 16. júna 2015, sp. zn. 19 Co 187/2015 z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Humenné (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením zo 4. marca 2015 č. k. 11 Ro 273/2014-10 zastavil konanie a žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania. Uviedol, že výzvou z 3. februára 2015 vyzval žalobkyňu na zaplatenie súdneho poplatku za žalobu vo výške 606,- € v lehote 10 dní od doručenia výzvy s poučením, že ak poplatok nebude zaplatený v určenej lehote, súd konanie zastaví. Právnomu zástupcovi žalobkyne bola výzva na zaplatenie súdneho poplatku doručená 11. februára 2015. Súd prvej inštancie konštatoval, že zastavil konanie podľa § 10 ods. 1 veta prvá zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov (ďalej aj „zákon o súdnych poplatkoch“) z dôvodu, že poplatok nebol do vydania tohto uznesenia zaplatený.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne uznesením zo 16. júna 2015 sp. zn. 19 Co 187/2015 potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne správne podľa § 219 ods. 1 O.s.p. Konštatoval, že zo zisteného dôkazu, ktorý predložila žalobkyňa na preukázanie svojho tvrdenia o tom, že v odvolacej lehote zaplatila súdny poplatok - z prevodného príkazu, zistil, že 31. marca 2015, t. j. nie 30. marca 2015 ako bolo uvedené v odvolaní žalobkyne, žalobkyňa dala vo Z. príkaz na SEPA Europrevod čiastky 606,- € v prospech účtu, na ktorý mal byť súdny poplatok podľa výzvy súdu zaplatený. Príkaz bol identifikovaný správnym variabilným symbolom s dátumom splatnosti 31. marca 2015. Predmetná platba, ako je uvedené v zázname o zložení (č. l. 13 spisu) bola na účet pripísaná 1. apríla 2015, t. j. do dispozičnej sféry príjemcu sa dostala v deň nasledujúci po uplynutí odvolacej lehoty. Z uvedeného podľa odvolacieho súdu vyplýva, že v čase do uplynutia odvolacej lehoty žalobkyňa len

realizovala činnosť smerujúcu k zaplateniu súdneho poplatku, súdny poplatok však reálne nezaplatila, preto nebolo podľa odvolacieho súdu možné uznesenie o zastavení konania zrušiť.

3. Žalobkyňa napadla uznesenie odvolacieho súdu dovolaním z dôvodu, že trpí vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: od 1. januára 2015 ide o ustanovenie § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.; v ďalšom texte sa už uvádza toto ustanovenie platné v čase podania dovolania). Nedostatky videla aj v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Uvádza, že odvolací súd nesprávne právne posúdil zaplatenie súdneho poplatku, nakoľko žalobkyňa ho zaplatila v zákonnej odvolacej lehote. Platba bola identifikovaná správnym variabilným symbolom, a preto je podľa žalobkyne rozhodnutie, že sa platba dostala do dispozičnej sféry príjemcu až nasledujúci deň nesprávne a poškodzujúce práva žalobkyne na spravodlivý proces a možnosť konania pred súdom. Žalobkyňa namieta, že si splnila svoju povinnosť zaplatiť súdny poplatok za podanú žalobu v odvolacej lehote. Má za to, že takýmto znemožnením realizácie procesných práv účastníka konania je bezdôvodné zastavenie konania o podanej žalobe, pretože jej týmto postupom bola odňatá možnosť, aby o jej žalobe konal a rozhodoval súd. V predmetnej veci podľa žalobkyne vydal odvolací súd napadnuté uznesenie bez toho, aby dôkladne zisťoval, či zaplatila súdny poplatok za žalobu včas, v zákonnej odvolacej lehote podľa § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch. Zistil iba to, kedy bol zaplatený súdny poplatok pripísaný na účet súdu, nezisťoval však, aký vplyv má skutočné zaplatenie poplatku na plynutie zákonnej lehoty. Na základe uvedeného žiadala rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu nevyjadrila.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací [(§ 35 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)] po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je dôvodné.

7. Vzhľadom na to, že dovolanie bolo podané 11. septembra 2015, t. j. pred 1. júlom 2016, za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“), dovolací súd postupoval v zmysle ustanovenia § 470 ods. 2 CSP (na základe ktorého právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované), a prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle § 236, § 237 ods. 1 a § 239 O.s.p.

8. Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, boli uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Žalobkyňa dovolaním napadla uznesenie, ktorým odvolací súd potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie. V danej veci by preto dovolanie bolo prípustné, iba ak v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p. Žalobkyňa procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietala a vady tejto povahy ani nevyšli v dovolacom konaní najavo.

9. Žalobkyňa tvrdí, že jej bola odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Odňatím možnosti konať pred súdom sa v zmysle tohto ustanovenia rozumel procesne nesprávny postup súdu znemožňujúci účastníkovi konania realizáciu jeho procesných oprávnení [v zmysle § 18 O.s.p. mali účastníci rovnaké postavenie a súd bol povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - vid' napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§

115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

10. Najvyšší súd už vo svojom rozsudku z 30. júna 1993 sp. zn. 4 Cdo 70/93, uverejnenom v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky pod č. 50/1997 vyslovil, že zastavenie konania pre nezaplatenie súdneho poplatku podľa § 10 zákona o súdnych poplatkoch hoci pre tento postup nebol zákonný dôvod, je odňatím možnosti účastníkovi (teraz: strane sporu, poznámka dovolacieho súdu) konať pred súdom podľa § 237 písm. f/ O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v čase podania dovolania § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.). O obdobný prípad v preskúmvanej veci ide. Poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ alebo dovolateľ (§ 5 ods. 1 písm. a/ zákona o súdnych poplatkoch).

11. Právoplatným uznesením súdu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku poplatková povinnosť v celom rozsahu zaniká (§ 5 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch). Ak sa poplatok zaplatí do konca lehoty na odvolanie proti uzneseniu o zastavení konania pre nezaplatenie poplatku, súd prvej inštancie toto uznesenie zruší (§ 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch).

12. Najvyšší súd z obsahu spisu zistil, že uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku bolo doručené právnomu zástupcovi žalobkyne 16. marca 2015, voči ktorému podal 31. marca 2015 odvolanie (v lehote), dôvodiac tým, že vyrubený súdny poplatok zaplatil dňa 30. marca 2015 (poznámka dovolacieho súdu: zrejme chyba v písaní v podanom odvolaní, nakoľko predložený doklad preukazuje deň prevodu 31. marca 2015), a to bezhotovostným prevodom na účet súdu. K odvolaniu pripojila ako doklad fotokópiu príkazu z 31. marca 2015. Odvolací súd potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie o zastavení konania vychádzajúc z toho, že žalobkyňa zaplatila súdny poplatok z návrhu na začatie konania neskoro, nakoľko do uplynutia odvolacej lehoty žalobkyňa len realizovala činnosť smerujúcu k zaplateniu súdneho poplatku, súdny poplatok však reálne v lehote, ako vyplýva z ustanovenia § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch nezaplatila, preto nebolo možné uznesenie o zastavení konania zrušiť.

13. Ustanovenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) je vyjadrením základného práva strany domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných pre poskytovanie právnej ochrany. Zároveň je v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy možné domáhať sa práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy, vrátane Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd. Z toho vychádzal aj Ústavný súd Slovenskej republiky, ktorý vo svojom uznesení z 11. apríla 1995 sp. zn. I. ÚS 18/95 uviedol, že pri výklade a uplatňovaní zákonov (rovnako ústavných zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov) treba postupovať tak, aby boli v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Preto nie je možné ani Zákon o súdnych poplatkoch (zákon č. 71/1992 Zb.) uplatňovať tak, aby došlo k porušeniu ústavno-procesného princípu právnej ochrany pred súdmi, kde platí rovnosť všetkých strán, len z dôvodu legislatívnej nejasnosti textu, ktorú možno odstrániť výkladom v zmysle čl. 152 ods. 4 ústavy.

14. Z uvedeného vyplýva, že výklad a používanie jednotlivých ustanovení zákona č. 71/1992 Zb., vrátane súvisiacich ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, musel v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za potrebné uviesť, že všeobecný súd musí vykladať a používať uvedené ustanovenia v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Interpretáciou a používaním tohto ustanovenia nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu. Pritom do práva na súdnu ochranu je potrebné nepochybne zahrnúť aj oprávnenie strany domáhať sa preskúmania rozhodnutia súdu v inštančnom konaní.

15. Zákon o súdnych poplatkoch neupravuje podrobne konanie vo veciach poplatkov na súde prvej

inštancie a na odvolacom súde. Preto v prípadoch, keď jeho ustanovenia neobsahovali inú úpravu, použili sa pre poplatkové konanie primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (§ 14 zákona o súdnych poplatkoch), pravda len vtedy, ak použitie jeho ustanovení nebolo vylúčené samotnou povahou prejednávanych vecí. Osobitným ustanovením poplatkového konania je ustanovenie § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorého, ak sa poplatok zaplatí do konca lehoty na odvolanie proti uzneseniu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, súd prvej inštancie toto uznesenie zruší. Súd tak urobí len vtedy, ak súdny poplatok bol zaplatený do konca lehoty na odvolanie včas a riadne. To znamená, že ak poplatok bol zaplatený po uplynutí lehoty na odvolanie, súd prvej inštancie nemôže už sám svoje zastavujúce uznesenie zrušiť, a ak toto uznesenie nadobudne právoplatnosť pre nedostatok odvolania proti nemu, dňom nadobudnutia právoplatnosti poplatková povinnosť poplatníka zanikne (§ 5 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch).

16. Iná je situácia, ak poplatková povinnosť za návrh na začatie konania nie je splnená do konca lehoty na odvolanie proti uzneseniu o zastavení konania podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch a je proti tomuto uzneseniu včas podané odvolanie oprávnenou osobou - poplatníkom. Keďže zákon o súdnych poplatkoch takúto situáciu neupravuje, bolo treba v zmysle § 14 použiť primerane ustanovenie prvej hlavy štvrtej časti Občianskeho súdneho poriadku, teda aj ustanovenie § 206 ods. 1 tohto zákona. Podľa neho platí, že ak podá ten, kto je na to oprávnený, včas odvolanie, nenadobúda rozhodnutie právoplatnosť, pokiaľ o odvolaní právoplatne nerozhodne odvolací súd. Podanie odvolania má teda odkladný (suspenzívny) účinok, odkladá právoplatnosť napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie a tak i uznesenia o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku a tiež účinok devolutívny, ktorý znamená prechod oprávnenia rozhodnúť o odvolaní na odvolací súd. Pre rozhodnutie odvolacieho súdu, rovnako ako pre rozhodnutie súdu prvej inštancie, bol v zmysle § 154 ods. 1 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 167 ods. 2 a § 211 O.s.p. rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia. Ak poplatník do tohto času poplatkovú povinnosť splnil, nebolo možné uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku potvrdiť, a to ani v prípade, že v čase jeho vydania bolo správne, zodpovedajúce ustanoveniam zákona o súdnych poplatkoch. Nemožno totiž neprihliadať na to, že v dôsledku podania odvolania poplatníkom a suspenzívneho účinku tohto opravného prostriedku, poplatková povinnosť navrhovateľa naďalej trvá (§ 5 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch a contrario) a možno ju preto až do rozhodnutia odvolacieho súdu splniť. Ustanovenie § 10 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch platí len pre súd prvej inštancie a nevyklúča primerané použitie prvej hlavy štvrtej časti Občianskeho súdneho poriadku o odvolaní. Na základe uvedeného možno potom uzavrieť, že ak navrhovateľ splní poplatkovú povinnosť, ktorá vznikla podaním návrhu na začatie konania, do rozhodnutia odvolacieho súdu o jeho včas podanom odvolaní, nemôže odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku potvrdiť. V takom prípade odvolaciemu súdu nezostáva nič iné, ako toto uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (z odôvodnenia rozsudku najvyššieho súdu z 30. augusta 2001, sp. zn. 2 Cdo 6/2001, R 4/2003).

17. V preskúmvanej veci proti uzneseniu súdu prvej inštancie zo 4. marca 2015, č. k. 11 Ro 273/2014-10, o zastavení konania podala žalobkyňa 31 marca 2015, t. j. v posledný deň odvolacej lehoty, odvolanie. Z obsahu spisu je zrejmé, že v priebehu odvolacieho konania o odvolaní žalobkyne proti uzneseniu súdu prvej inštancie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, a to ešte pred rozhodnutím o tomto odvolaní, žalobkyňa súdny poplatok zaplatila, a že odvolaciemu súdu bola v čase jeho rozhodovania táto skutočnosť známa.

18. Keďže v dôsledku včas podaného odvolania uznesenie prvoinštančného súdu o zastavení konania nenadobudlo právoplatnosť (§ 206 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku účinného v čase podania odvolania), a teda poplatková povinnosť žalobkyne nezanikla (§ 5 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch), a keďže žalobkyňa do rozhodnutia odvolacieho súdu svoju poplatkovú povinnosť splnila a odvolací súd bol povinný rozhodovať podľa stavu v čase rozhodovania, mal odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (por. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. augusta 2001 sp. zn. 2 Cdo 6/2001, R 4/2003, a tiež nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 2. októbra 2008 sp. zn. III. ÚS 203/08).

19. Tým, že odvolací súd, nerešpektujúc vyššie uvedené ustanovenia, nesprávne rozhodol o potvrdení prvoinštančného uznesenia o zastavení konania, bolo žalobkyni znemožnené uskutočňovanie jej procesných práv v takej miere, že tým bolo zároveň porušené jej právo na spravodlivý proces. Zastavením konania, hoci na to neboli zákonné dôvody, došlo k porušeniu ústavného zákazu denegatio iustitiae, ktorý je implicitne obsahom práva

na spravodlivý proces v zmysle čl. 46 až 50 Ústavy Slovenskej republiky. Nezákonné zastavenie konania totiž vo svojich dôsledkoch znamená neprípustné odopretie súdnej ochrany uplatnenému subjektívnemu právu. Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

20. Dovolací súd preto uznesenie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 CSP).

21. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.